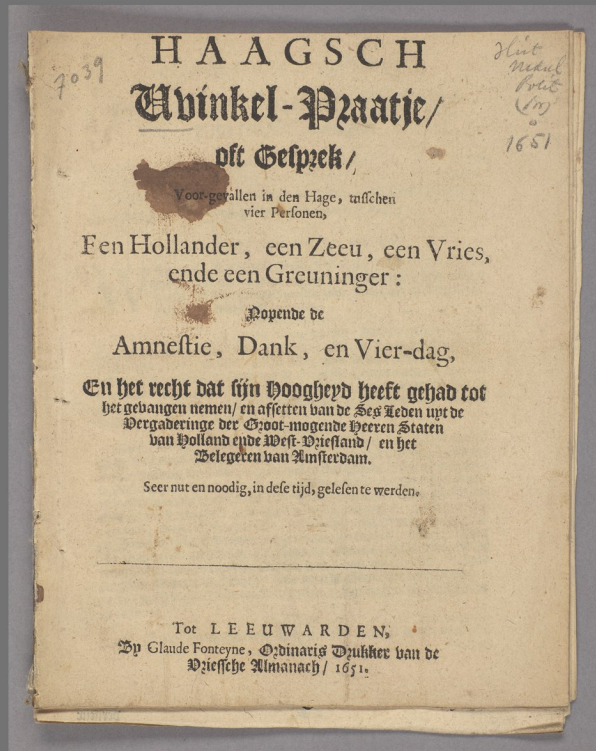

Haagsch winkel-praatje, oft gesprek voor-gevallen in den ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1641 Winkelpraatje

Tillkomstår 1651

Digitaliserad år 2019

7039

H A A G S C H

Winkel-Pratje/

oft Gesprek/

*Hint
nidel
priet
(in)
1651*

Voor-gevallen in den Hage, tusschen
vier Personen,

Een Hollander, een Zeeu, een Vries,
ende een Greuningcr :

Depende de

Amnestie, Dank, en Vier-dag,

**En het recht dat sijn Hoogheyd heeft gehad tot
het gebangen nemen/ en affetten van de Ses Leden uyt de
Vergaderinge der Groot-mogende Heeren Staten
van Holland ende West-Vriesland/ en het
Belegeren van Amsterdam.**

Seer nut en noodig, in dese tijd, gelesen te werden.

Tot LEEUWARDEN,

By Glaude Fonteyne, Ordinaris Drukker van de
Driessche Almanach / 1651.

H. W. A. S. O. H.

Winkelpraatje

van de

1641-1642

Winkelpraatje van de Winkelpraatjes
van de Winkelpraatjes

1641-1642

Winkelpraatje van de Winkelpraatjes

Winkelpraatje van de Winkelpraatjes
Winkelpraatje van de Winkelpraatjes
Winkelpraatje van de Winkelpraatjes
Winkelpraatje van de Winkelpraatjes

Winkelpraatje van de Winkelpraatjes

Winkelpraatje van de Winkelpraatjes

Winkelpraatje van de Winkelpraatjes
Winkelpraatje van de Winkelpraatjes

Gesprek van vier personen, Een Hollander / een Vries / een Zeeuw / ende een Greuninger /

Staande in een Boek-verkoopers winkel, in den Hage, korts na den Dank-dag, en het Vuren over de goede Eenigheyd der Generale Vergaderinge der Hoog-mogende Heeren, de Staten van alle de vereenigde Provinciën, gehouden in 'sGraven-hage.

Den Greuninger leest by-komende, spreekt :

Wel mijn Heeren en goede Vrienden / ik ste dat gy soo pberig met praten besig zijt; is 'et pets dat men mede hoozen mach / of hebt gy wat nieuws van Vrankrijk of Engeland? gelleest my wat mede te deelen.

Hollander.

Dat wy spreken / mach elk een wel hoozen; dan wy en spreken van Vrankrijk noch Enland niet: maar onse praat was van de groote veranderingen/ nu in een jaar/ of wat meer tijds/ in dese Vereenigde Provincien vooz-geballen: ooch van de Amnetie, gegeven aen alle Onder-saten van desen Staat / en van den Dank-dag/ en het Vuren / hier in alle Steden gedaen: ik geloof immers dat gy-lieden tot Greuningen mede gedankt en gebuert hebt.

Greuninger.

Wy hebben mede een Bede/ of Dank-dag gehad / en het geschut is op de Wallen af geschoten/ maer wy en hebben niet gebiert; ook weet ik niet waerom wy souden vieren/ ons is niet quaets bejegent/ ooch geen sonderling goed ober gekomen: wy hebben een Gouverneur verloozen/ en weder een ander verkoozen: wy hebben ons noyt in geen questie gesteken / noch niemand heeft questie tegen ons gehad; soo dat ons de Amnetie, noch het Vieren/ niet aen en gaet: maer dat de Hollanders en Zeeuwen gebiert hebben/ dat geeft groote redenen; alsoo gy-lieden (by manieren van spreken) het Land vol Fielen en Schelmen hebt/ of ten minsten doe sijn Hoogheyd leefde/ had: daer wy een stille / geruste en goede Regeeringe hebben / daer noch de Gemeynte tegen murmu-reert / noch de Predikanten op schzollen: Soo dat het tot onsent alles in ruste is.

Hollander.

Wy sijn nu (God zy geloofst) mede in ruste: en dat was 't daer wy/

let gy op ons quaert / van spraken / ende aenmerkten de wonderlijke
schikkingen van God Almachtig / die ons op soo wonderbare wijze van
soo merkelyke onheyleu en swarigheden (die ons nu noch ober een jaer/
om dees tijd / soo schriklyk dreygden) soo genadelijk heeft beschermt en
bewaert / dat ik niet en kan sien dat wy soo lang / als wy met den Koning
van Spaighen in oorloog hebben geweest / opt soo grooten zegen en victo-
rie gehad hebben / als nu een jaer herwaerts : segge derhalven / dat wy
noyt soo groote redenen gehad hebben om God te danken / en vzeugde-
bieren te ontfeken / als nu.

Greuninger.

Ich ben belust om met u-lieden hier ober wat nader te discoureeren/
om eens te herstaen hoe gy gesint zyt / en hoe gy dat verstaet. Ober een
jaer om dees tijd / was immers alle dingen meest al op sijn stel / ende in
sijn rust : Amsterdam was al ontlegert : de Heeren van Louvckeyn, en de
Prins met de Heeren Staten ober-een gekomen; op wat maniere de kas-
satie van het krijgs volk (daer de moeyte en swarigheyt meest uyt ont-
staen was) soude boort gaen : soo was dan immers het grootste gebaer/
daer gy van spreekt / meest al ober; wat is'er sonderling gedaen / als dat
ses of acht Heeren / die wat ongeruste hoofden hadden / van haer dienst
waren geset; was daer soo veel aen gelegen?

Hollander.

Ja doch ongeruste hoofden om 's Lands voordeel te soeken / de An-
woonders by haer oude Rechten en Privilegien te bewaren / en van
Tyrannije te verlossen / daer hebben sy moeyte / kommer / sozorg en onge-
rustheyt genoeg om gehad : in soo een aensien mach men haer wel on-
geruste hoofden noemen; maer andersins zijn 't rechte Suplen en Pi-
laren van onsen Staat en Byzheyd : en daer om seg ik / eens deels / dat
wy noch ober een jaer in soo grooten gebaer staken / om dat'er niemand
gebonden en wierd / die voor die getrouwe Hoofden (die op soo een ty-
rannische en onwettelijke wijze gedwongen waren van hare diensten af
te staen) derfde spreken : self wierdens van vele van hare mede-Re-
genten begrijet en met de nek aengesien / (hoe wel men daer na heeft
verklaert / dat men doe heeft stille gefwegen, om dat de tijden boos wa-
ren,) Was het doe niet qualijk genoeg gestelt (vraag ik) doe niemant
dozde noch tegen sijn Hooghepds doen / het minste woord en hikte? in-
dien het soo voort gegaen had / hadden wy niet onse gantsche Byzheyd/
die soo veel goed en bloed gekost heeft / quijt geweest / en waren wy daer
niet alsoo slim aen geweest / als of wy onder Spaignen waren?

Greuninger.

Was'er anders geen swarigheyt als dat : ik en kan niet sien dat dat
soo groot een saek is; genomen schoon de acht afgesette Heeren hadden
afgeset gebleven / en sijn Hoogheyt had die auctoriteyt behouden / om toe
sijn betieven / in de Broedschappen te komen / ja in de Vergaderinge
van

van de Staten van Holland / en daer eenfge uyt te hippen die niet na
 fijn fin addifeerden ; soude dat soo grooten faak geweest hebben ? was
 daer mede der Hollanderen Oypheyt t'eenemael wech geweest ? dat sou-
 de maer ober de Heeren gegaan hebben/en dat en raechte dan de gemeen-
 ne Bozgers niet ; daer waren ook veel Heeren die dat geerne gefien/ of
 ten minften daer niet tegen gefept fouden hebben : en of de Prins of fijn
 Hoogheyd al Souverayn of Opper-voogd geweest was / wat raecht dat
 de Gemeente ? metter tijd fouden de Heeren soo gewoon geworzen zijn/
 op al des Princen woorden / ja en amien/ te seggen / dat men noyt van
 twiſt of oneenigheyt soude gehoozt hebben : dan had gy immers weder
 in ſtilte en in ruſt gefeten.

Hollander.

Dan fouden wy in de grootſte onruſt ter werelt gefeten hebben : onse
 uytgeputte Comptoiren waren soo ſlecht gefelt / dat al de Pachten en
 Accyſen die wy op-bzengen moeten/ qualijk genoeg zijn om de Inreſten
 van de opgenomene penningen te betalen. En defen jongen Vaas / die
 het bloed heet en ketelachtig was / soude ons dabelijk in een nieuwen
 oorlog met Spaignen ingewilkhelt / en met het Parlement van Eng-
 land fouden wy niet beter gebaren hebben ; want hy heeft al lang niet
 beter gefocht : waar soude het gelt van daan gekomen / of soude men
 het volk de huyl af geftroopt hebben ?

Zeeuw.

Hy mocht gedaan hebben / als het Parlement van Engeland doet :
 als die gelt van doen hebben / soo maken ſy een oberſlag op de Provin-
 cien/ wat Steden/ wat Dorpen/ wat Koopluyden/ en wat Rijke dat ſy
 hebben ; soo ſchryben ſy aen de hoofden van de Provincien of Steden/
 en ſeggen : gy moet soo veel/en gy soo veel geven ; die ſchatten dan we-
 der hare Bozgers en Inwoonders na haer goetdunken : soo dan die
 man/ die dan soo geſchat is/ en fijn quoté/ daer hy op gefelt is/ binnen
 soo een gefette tijd niet op en bzengt / die bzengt men ſoldaten of dief-
 leyders in hups/en men neemt van 't gereedſte goed dat te binden is/ en
 verkoopen soo lange / tot dat ſy soo veel hebben als haer geryſcht is/ en
 soo ſy daer veel tegen willen ſeggen of doen / of haer beklagen ober de
 Tyrannye die haar aangebaan werd/ soo hangt men haer aan een galg/
 en confifqueert al haer goed : soo soude hy ook gedaen hebben ; daar zijn
 in Holland/en booznamelijk in Amſterdam/ soo veel rijke Koopluyden/
 en groote Winkeliers/ die soude men/ d'een op een/ d'ander op twee/ drie
 of meer/ dupſent guldens geſchat hebben : en de gemeene luyden fouden
 niet/ of wepnig/ gegeven hebben ; maar fouden de Impoſten afgeſchaft
 of ter meerendeel afgedaan hebben : daer mede had hy metter tijdt het
 gemeene gepeupel/ die wel de grootſte hoop maken/ aan fijn hand/ en de
 rijke in verachting gebracht ; wie soude hem tegen geſtaan hebben ?

Greuninger.

Maar wat weet gy dat hy ons in een nieuwen Oorlog met Spai-
 gnen

gwen soude gebracht hebben : of men dat alsoo seyde / is het daar om al
 waar? misseghien als het op een bewijsen quam/ soo soude daar niemand
 t' hups zijn.

Hollander.

Als het op een bewijsen aan-quam/ soo soude men meer als dat kon-
 nen bewijsen. Dit is seker/ dat den bloedigen Cardinaal Mazarin, sijn
 Hoogheyd, na de belegering van Amsterdam / heeft doen aanbieden/
 festien of achteen duysent mannen / die doe niet berre van Dupakerken
 waren/en die men op Zeeland / daar de Prins groote correspondentie/
 en daar hy 't alles na sijn sin had/ soude over-gescheept hebben: met dat
 volk soude hy eerst de moerwillige Hollanders (soo hyse noemde) ge-
 dwongen hebben; en dan had hy (te weten den Cardinaal) beloofd/ dat
 hy alden sijn Hooghepd / onder het een of het ander pretext/ den Spa-
 gnaart den oorlog aan dede/ sijn swager den Koning van Engeland/ in
 sijn Rijk te helpen/ daar toe hy beloofde de Koninginne van Frankrijk
 te disponeeren / 't welk hy lichtelyk konde doen / alsoo hy op die tijd in
 Frankrijk als Opperste/ ja als Koning domineerde; zijnde bzie van de
 grootste/ daar onder de twee naaste Prinzen van den bloede gebangen :
 wat dunkt u/ was dat niet een recht lok-aas/ om soo een tot-oorlog-gra-
 gen Dorst / als sijn Hooghepd was/ te verrukken / die doch in tijd van
 Breda niet te doen en had/ van Hasen en Koningnen te jagen/ en somtijds
 een Peerd den hals af te rijden? Dese dingen zijn seker / en ik weetse
 van goeder hand / ja ik heb selber gesproken (in compaigne met andere
 eerlyke lieden) den Postmeester van Zaband/ die my verklaarde/ dat
 hy ontrent dien tijd/ in twaelf dagen tijds/ acht posten had gehad/ (daar
 onder berschepden Pagien van sijn Hooghepd self/ die altemael na Pa-
 rijis moesten / met bzielen van sijn Hooghepd aan den Cardinaal Ma-
 zarin, die niet en leeft als in bloed en duy? een berwoester des mensche-
 lijken geslachts/ en hater en vrand van de Breda. Denkt selber eens/
 wat die twee/ die soo berre berschilden van Religie/ te samen soo beel te
 stellen hadden/ dat soude den plompsten boer uyt het veen wel merken :
 Altoos en stond het den Prins niet by/ zijnde een Dienaer van't Land/
 secreete correspondentie / met soo een als den Cardinaal is/ te houden/
 sonder weten van sijn Heeren en Meesters.

Greuninger.

Hy gaet daer soo breet mede deure / of het soo al geschotelt soude ge-
 staen hebben: schoon genomen sijn Hooghepd had al in 't Land gebracht
 festien of achteen duysent soldaten; was dat te bergelijken tegen de
 macht / die wy souden konnen te wege bzingen? wy hebben immers
 mede volk die handen en voeten hebben; en als het daer op aen quam/
 soo zijn de Heberlandsche bozgers geen kinderen/ die souden licht soo een
 partyp volks tegen konnen staan.

Zeeuw.

Op wat manieren souden syse tegen gestaan hebben? had niet sijn
 Hoog-

Hoogheyd de Patenten van de soldaten in sijn Hand? Houde sy die niet
 brengen waar het hem luste? in Holland en waren sy niet eens onder
 aankanderen / de eene Stad was Prins gesint / en d'ander Staats / ja
 selber op verscheyde plaatsen waren de Regenten / tot smijten toe / tegen
 aankander : sommige / op hoop van groot sheyt / en wel by sijn Hoogheyd
 te staan / soudende de andere verraden / of ten minsten hare salutaire reso-
 lution tegen gegaan hebben / datse noyt iets sekers soudende konnen resol-
 veeren of beslupten hebben : wat eenigheyt / wat sekerheyt soude daar in
 al die oneenigheyt geweest zijn / de eene Stad / d'eene Regent / ja d'eene
 Borger soude d'ander verraden hebben : tot Dordrecht (d'eerste en vooz-
 sittende Stad) waren de Magistraten / of altoos het meerendeel en de
 principaalste goede Patriotten / maar die hebben altoos soo groote moep-
 ten met haar opzwerige en moetwillige Borgan en Gildens / dat daar
 geen hope op te stellen was : want als de Heeren die goed waren / al wat
 goeds vooz- genomen en besloten hadden / dan soudende de andere / die geen
 mede groot geweest waren / den Prins te gebal / de Borgan wonderlijke
 dingen / van hare Prebiterien te mainteneeren / helooft hebben ; los had-
 den dese geweest. Leyden was heel Prins / alsoo die Stads Regeerders
 meest van Ambachts- lieden en slecht volk hergekomen zijn / soo soeken
 de altyds in 't hoogste te geraken / (en het is te verwonderen / dat in soo
 een Stad / daar soo een Hooge Schole is / geen ses Magistraats- per-
 sonen gebonden en werden / die andere tale konnen spreken als Heerlandsch
 of Walsch) soo dat die regering haar laat leyden als geringde Bussels
 van d'yp of vier hoofden / die altoos het vooz- sitten en de stemmen aen haer
 zijde hebben ; het is d'andere genoeg mede een stem in 't capittel te heb-
 ben / al klinktse niet seer hoog. Delf was goed / maar binnen in 't Land
 gelegen en onsterk. Haarlem van gelijken. Amsterdam had geleiden / dat
 men haar vooz- belegering dwong / hare getrouste Regenten af te setten /
 die ook van hare mede- Leden in de Regeeringe groote contramineurs
 tegen hare authoziteyt hadden / en die al sijswijgens in haar buysen
 laghten / dat de Bikkers soo uyt den zadel geschopt waren. Tot Der- Gou
 is altoos de Magistraat in twee partijen gesplitst / en derhalven geen staet
 op te maken. Rotterdam, die / neffens Dordrecht, een van de gelegenste
 Steden was / om de desseyden van sijn Hoogheyd, aen de Maas kant / te
 sluyten / om dat sy (hoe wel de Stad onsterk is) in een getijde het land
 tien a twaalf voet onder water kan setten ; daar waren de Regeerders en
 Borgan meest al hertelijk Staats gesint : maar alsoo den Heer van
 Sommelsdijk, en den Griffier Musch ; daar groote correspondentie had-
 den / soo wierden al de goede resolutien / of ontdek / of met macht en loof-
 heyt tegen gegaan ; soo dat vooz- schoone beloften en d'ezpementen / den
 Prins altoos boben dreef. Schiedam was goed / maar onmachtig. Den
 Briel soude men sestien Compagnien soldaten (daer de Patenten al ge-
 reed toe waren) in gesonden hebben / ende als dan eenige Forten op de
 Maas en Merwe / (gelijk in het rechte derde deel van 't Hollands praatje
 is aan-

is aan-gewesen) gemaakt waren geweest/ die men lichtelijc had konnen maken en beset houden; gelijk sijn Hoogheyd ook booz had/ vier duysent man in Walcheren te senden; wie soude den Prince daar tegen gestaan of gesproken hebben? soude niet dadelijk Louveteyn, of een beuls swaart haar booz-land getoest hebben? en sonden dan niet d'andere Heeren/uyt breefe van diergelijke bejegening/ veel lieber de hand op de mond gelept en geswogen hebben? men doozde alreede (gelijk sius geseyt is) niet eens booz de afgefette en gebangen Heeren spreken.

Vries.

Wel Zeelander/gy gaat daar soo rond mede deur/ of gy een Hollander geboozen/ of ten minsten een inwoonder waart: ik weet niet hoe gy soo de gelegentheyt aan al de Steden weet; ik home mede veel in Holland: maar ik en weet soo van alle de gelegentheyt niet/ gy moet al by veel lieden van fatsoen verkeerren/ dat gy soo van alle dingen weet. Maar segt my eens/ hoe weet gy soo van de correspondentie/ die den Heer van Sommeldijk, en de Griffier Musch, tot Rotterdam hadden: Ik home daar ook veel/ en heb daar soo wel een pzaatje gehoozt/ dan heb dat soo nau niet verstaan.

Zeeuw.

Ik sal 't u seggen: Ik heb gemeenlijk/ als ik uyt Zeeland home/ mijn eerste aanloop tot Rotterdam/ daar ik dan een nacht of twee blijde: ende alsoo mijn Vader zalig/ mede in Zeeland in de Kegeeringe is geweest/ soo heb ik daar vele kennisse; ook heb ik een stuk van een Heef/ die daar mede in de Kegeeringe is/ dat een heel groot vziend is van den Heer van Sommeldijk, (ik meen ook dat het de Rotterdammers heugen sal/ dat sy een Zeeuw in de Kegeeringe getrokken hebben/ seyde een heel oude Burgermeester Nobel, als men sijn stem versocht tot sijn verkiefing/ die heeft my booz deset/ doe ik noch goed Prins was (want dat moet gy weten/ eer het huys van Lansbergen tot Middeldburg geplondert wierd/ en de saken daar dooz soo veranderden/ was ik soo goed Prins/ dat ik meende men had soo haast/ als sijn Hoogheyd dood/ en een jongen Prins geboozen was/ den selve/ als een erf-goed van sijn Vader/ het Gouverneur-schap behooren te geben) soo uyt byzichtheyt wel wat geseyd/ dat ik nu daar na wel hondertmaal bedacht heb/ warte schelmen ober al in de werelt zijn: dat gy eens hoorde met wat een loofheyt sy de stemmen van sommige kregen/ gy sult u verwonderen; maar dat ik doe beloof heb te swijgen/ en mach ik nu niet openbaren: ook kan dat nu weynig nut doen; te meer/ alsoo de Amnestie alles heeft vergeben en bergeten/ sonder dat/ men soude daar noch een spel gesien hebben: want sulke dingen sonder straffe booz by te gaan/ is op 't hoogste strafbaar. Dan het was geseyd/ dat wy van de Amnestie daar na souden spreken.

Vries.

Detijl wy nu van Rotterdam spreken/ soo sult gy wel weten wat dat te seggen is/ dat ik onlangs in een boekje (genaamt den Lauwren-krans, gevloch-

gevlochten voor sijn Hoogheyd, & c. gelezen heb / Dat den ouden Burgermeester Nobel had geseyd, als den Vry-geest Sonnemans van Rotterdam, met sijn Berkelschen aanhang, sijn Hoogheyd in het begin van sijn Gouvernement, trachte te onttrekken de verkiefinge der Vroedschappen tot Rotterdam: Vrienden (seyde hy) siet wel toe wat gy doet, want Willem, meynende sijn Hoogheyd, sit hier onder de tafel, ende hoort al het gene wat gy segt: Wat is van desen Sonnemans, met sijnen Berkelschen aanhang; is 't niet die Sonnemans, die oock Bewindhebber van de Oost-Indische Compagnie is?

Zeeuw.

Ik kan die man/en de Berkels heel wel; de Heer Sonnemans heeft het Burgermeester-ampt tot Rotterdam / met groote eer en respect / bescheyde malen bekleed; hy is van de oudste en destigste Regerders van die Stad Anno 1618. van Prins Maurits in de Broedschap geset / soo sijn ook de gene/ die hy Berkelschen aanhang useint. De Heer Burgermeester Berkel, en hy/ sijn uptnemende incorruptible luyden/ van de boozgers wel gewilt en geert / rechte boozstanders van de gerechtigheden/ en Privilegien van 't Land. Dese Sonnemans, die dien godloosen Kransemaker een Vry-geest noemt/ is al byn beter Christen/ als hy is/ al is 't dat hy in 's Graven-hage den Predikstoel beklimt. Die Kransemaker/ die anders Stermont genaamt is / die dat boekje met addis/ en door inductie van den Giffier Musch, gemaakt heeft/ die om het bypl gewin/ en om op 't hoogste geert te sijn / sijn Gemeente tot Rotterdam schandelijk/ tegen eer en eed/ heeft verlaten: en dien Hoofschen Platteur derf noch onse destigste Heeren scheiden booz Wyz-geesten en anders/ van dat doet hy van al de Regerenten van ons liebe Vaderland; gelijk hem in het derde Hollandsch praatie genseg is aan getwefen. Nu de Heer Sonnemans, Berkel, en andere van de boozinste Liefhebbers des Vaderlands/ en van de gerechtigheit van dien/ hadden booz- genomen/ doe Sijn Hoogheyd Prins Frederik Hendrik gesozhen was/ de heure van de Magistraten (die haar van rechts-wegen selber toequam/ en die haar eygen was: die sy aan sijn Hoogheyd booznoemt/ hadden gedefereert soo lange als hy leefde/ of als den oorlog duerde) weder aan haar te behouden: want doe sijn Hoogheyd gesozhen / ende het Diebe was / moeste die doech weder aan haar komen / alsoo beyde de condittien/ daar op sy her hem gegeken hadden/ verbult waren. Als dit nu in de Broedschap in beraad gestelt was / en dat sommige stemmen begonnen na de Wyzheyd te hellen / doe seyde die ouden Heer Nobel, die wel wist wat Falibouwers in de Broedschap waren: Vrienden, siet wat gy doer, want Willem sit onder de tafel, daar by meynende / dat de Prins sulke Faboziten en oberbringers in de Broedschap had / dat alles / wat daar booz- gestagen en beradslaagd wierd / soo veel was of de Prins daar selber tegenwoordig was; want den enen seyde alles den Heer van Sommelsdijk, en den anderen den Giffier Musch, die sijn Oom was: soo dicht was op die tyd de Broedschaps-

schaps-kamer/dat'er niet meer upt en lekten als daer sekreets in quam: en dit geschiede al dooz desen Zeeuw; en noch eenen Krijger, die een Sepmaker van sijn handwerk is / een van de grootste ploimpaarts die ik kan / die soo veel verstand van de Kegeering heeft / als een half van wijn te drinken, die anders niet als dooz den Gijpster Musch (die/alsoo hy een Krotterdammer was/daar de Kegeering/ dooz sijn gunstelingen/ op sijn dupin had) in de Broedschap gedrongen is; die ook/geen drie jaeren geleden/ hem tot een van sijn vrienden so vol gesopen had/dat hy met sijn Swager ober hol ober bol in de gracht liep. Dese Vassen hadden het ook alreede soo verre gebracht / dat de Heer Sonnemans en Berkel, niet lichtelyk weder in de Kegeeringe souden geraakt hebben; dat was den loon van booz hare en des Stads Prebylegien te spreken / en dat komt dien boef Stermont noch na den dood van sijn Hooghhepd ophalen/ of ten minsten laat het na sijn dood upt gaan / soo schaamteloos en hooberdig is hy.

Vries:

Ik heb den Lauwren-krans ook wel gelesen / en ben verwoondert dat niemant tegen dat boekjen geschreven heeft; want het is al een van de principaalste die het doen van sijn Hooghhepd soekt te billiken / ende hy schijnt op sommige plaatsen al wat te seggen.

Hollander.

Daar is eensdeels wat tegen gedaan in het voornoemde derde Hollandsch Praatje; maar ik heb'er wat tegen gesien/dat een heel bondig en beknopt Tractaatje was / dat soude het Vierde deel, en het besluyt van de Hollandsche Praatjens zyn geweest;maer alsoo dooz last van de Generale Vergadering / alle Nieuwoighepd te drukken/ verboden wierd/ soo was den Drukker schzeumachtig om 't selve te drukken/ende den Gijpster Musch (die daar in beschuldigt wierd neffens den Heer van Sommeldijk, van den grootsten oorzsaak geweest te zyn van al dese onhepen) mede dood zijnde/ wierd het daar na geoordeeld onnoodig te zyn/hoewel daar seer vele noodig geweten / en aanmerkelijke dingen in waren: en soo is het boozt verduystert / 't welk my ebenwel naderhand dikwoijs heeft berouwt/ dat het niet aan het licht gekomen is; te meer / alsoo ik sag sag en hoorde / dat soo generale Amnestie gegeven wierd aan sulke merkelijke Schelmen en Verraders des Vaderlands/ als den Heer van Sommeldijk, en andere; en ik en geloof niet/indien de Heeren Staten de redenen/daar in aangewesen en by gebracht/wel had den aangemerkt en geconsidereert / dat sy die Amnestie soo generaal souden toegestaan hebben;dan dat te laat is/daar en valt geen herdoen aan.

Greuninger.

Ik had dat boekjen ook wel willen lesen/want ik vermaak in die dingen heb; ook weert men dooz sulke en diergelijke dingen kundig/watter in de werelt passeert. Maar Monsieur Zeelander/wy spraken flus van het complot dat sijn Hooghhepd met den Kardinaal Mazarijn gemaakt had:

had : Ik was lestmaal by een Heer / die groote kennisse met mijn Vader gehad had / die my daar ook af seyde / dan ik meende dat hy dat maar uyt presumpcie seyde : want (dacht ik) hoe kan men weten wat die groote Meesters t'samen doen / en aan malkanderen schryben. Men mach'er wat na bissen en gissen / maar de rechte grondt en kan men eben wel niet weten.

Zeeuw.

Dat is wel waar : maar gy moet ook weten dat die groote Heeren altoos den eenen Secretarius of den anderen moeten gebuyken : als dan den eenen of den anderen komt te sterben / of in de neer raakt / soo leekt daar altoos wat uyt : ook zynd'er eenige brieven gebonden / die om redenen niet hoor den dag gebzacht werdē / daer men wonderlijke dingen in sien soude. Dan om te gelooven dat den Kardinaal op alle manieren heeft gesocht / en noch soekt / ons weder in oorlog met Spaignen te brengen / sal ik u verhalen pets uyt den brief van den Ambassadeur Boreel, aan de Heeren Staten geschreben / doe sijn Hooghepd koorts te bozen gestorben was; daar in siet gy / met wat vileyne leugens de Kardinaal omgaat / om de Heeren Staten tegen den Koning van Spaignen op te hysen : soo schryft onsen Gemazarijden Boreel, dat hy by den Heer Kardinaal is geweest / en dat die seer had beklaagd de dood van sijn Hooghepd / &c. (hier te lang om te verhalen / dient ook tot ons propoost niet) Wy (seyde sijn Eminentie) spreken alsoo uyt affectie en goede genegentheyte, die Vrankrijk heeft en draagt tot een luyfter en welvaren van de Staat, bedroeft zijnde dat hare Hoog. Mog: soo grooten Prince komen te missen; de Spaansche spreken mede en prijsen den overleden om sijn deugden; maar sy zijn blijde dat hare Hog. Mog: hem hebben verlooren : (die soo bedroeft zijn / als ik soude wesen / indien my een oude Moepe ware afgestorben / die my drie of vier duysent pond Vlaams achter liet) Want ik (seyde sijn Eminentie) moet u verklaren met waarheyt, dat den Ambassadeur de Bruyn, tot Brussel, van dese dood sprekende, heeft gesegt, Dat'er overlijden van den Prince van Oraignen, grooter voordeel en winste was voor den Koning, sijnen Meester, als alle de gelukkige Successen tweemaal, die Spaignen dit jaar tegens Vrankrijk hadde geobtrineert. Dit is de grootste leugen / die opt kan bedacht of gesproken werden; alsoo ik wel onderrecht ben / dat noyt en sal bewesen werden / dat den Heer Ambassadeur de Brun dat opt geseyd of gedacht heeft : En desen sijnen Kerckheer / met sijn bloedigen Cabbaart / wil dit noch verklaren met waarheyt. Seker / indien hy in alle dingen de waarheyt soo verklaart / soo is hy te achten als den grootsten leugenaar ter werelt. Hoozt hoe hy hoozt gaat / om ons tegen Spaignen op te rokkenen: Soo dat (sept hy) den Heer Prince van vrunden en vyanden, om eene en de selve redenen, wert geestmeert, doch differentelijken : By Vrankrijk uyt liefden, en by Spaignen hem verblijvende, om de groote qualiteyten, die by haren Koning niet meer en zijn te vreesen; want te willen imagineeren, dat Spaignen om eene

gemaakten Vrede in papier, soude nalaten soo grooten vyand te wesen, en te verblijven als hy oyt te voren geweest is: maar dat hy een Vriend soude geworden zijn van Haar en Haar wel-varen, en konde geen wijs man in sijn gedachten laten komen. De blijdschap van Spaignen ontstond ook daar uyt, datse hoopten dat over dese Dood oneenigheden en separatiën, tusschen de Provincien, souden ontstaan, gelijcke tot Brussel vast gelooven dat geschieden sal, en met den eersten verwachten. Zoo singt desen doodelijken Sanger/ om ons in 't net te brengen. En na dat hy voorts had gedistoureert van 't senden van een Ambassadeur/ en van de goeden wille die het kind/ van twaalf jaren/ den Koning van Vrankrijk/ tot desen Staat draagt/ en wat yber hy aanwend om ons welbaren te versorgen/ seyd hy bozders. Tot het tweede, (seyde sijn Eminentie) en weten wy geen beter voor slag te doen, om uwe Republiik seker te stellen, tegens die van buyten, als wel te letten op de desseyne van Spaignen, en vastelijk te willen gelooven, dat hy aan haar Ho: Mog: geen leet en sal doen, dan als wanneer hy het niet doen en kan, daarom dient de macht van Spaignen niet aan te wassen, insonderheyt niet by afbreuk en verminderinge van uwe goede en oude vrienden, en geallieerde. Dat Vrankrijk heeft deselve insichten eeniglijken gehad, in 't aandoen en beleyt van oorlog aan Spaignen, alleenlijk om 't selve sijn groote Formidable macht te benemen en te verminderen, en niet om groote conquesten aan dese Kroon toe te brengen, die de selve niet en heeft tot haar eygen subsistentie en defentie, hadden haar Ho: Mog: met gemeen beleyt, die intentien gelieven te bevorderen tot den eynde toe, sy souden nu geseten hebben in eenen soodanigen vasten en verskerden gerusten Staat, datse van de zijde van Spaignen nu, noch na maals niet meer en souden hebben te vreesen: dan men moest de saken aansien, soo als 'se nu leggen, men moest nu noch wijs en voorsichtig wesen, en doen 't gene eerlijken en noodig was, dat is, den Spaignaart te brengen dat hy wil verstaan tot Vrede, 't welk hy noyt doen sal, 'ten zy haar Ho: Mog: toonen en seggen, datse de Vrede Willen, en Begeeren, hare Mediatie daar toe hebben aan-gepresenteert, en gesint zijn haar macht te gebruyken, tegens die geene van beyde de Kroonen, die Handelinghe weygert, ofte bequame conditiën en voorlagen verwerpt; daar op eenen eerlijken en rechtmatigen Vrede, na Haar Ho: Mog: gevoelen sal, konnen en behooren gesloten te worden. Gelijck of onse Heeren Staten geloofden, dat den Koning van Vrankrijk/ om onser wille/ den oorlog tegen Spaignen had aan-genomen/ en niet om sijn eygen Conquesten. Wy weten wel wat Steden hy ongedwongen weder geeft, voorts wil hy dat de Heeren Staten de wapenen in de hand nemen/ om den Spaignaart tot Vrede te dwingen. Desen ongerusten Kardinaal wil hebben/ dat top den Spaignaart dwingen tot een Vrede/ die hy soo schadelijck/ en voer Vrankrijck schadelijck/ heeft verwoorpen: hoe gelegen komt ons dat weder/ soo ontshyent wil in oorlog te treden? Hier aan siet men sijn onbescbaamtheit/ dat hy wilde dat de Heeren Staten haar Eer en Eed vergeten/ om de licht-

lichtbeerdigheyt van een deel lichtbeerdige Franschen/en om de lust van een verloopen Spaanschen Kardinaal. Heeft hy sulchs op de Heeren Staten derben verfoeken/ wat heeft hy den Prince niet wel derben belooben/ om syn roof en moordlust te voldoen? Derst hy soo een treffelijke Vergadering/ als in de Vergadering der Heeren Staten/ soo schandelijke leugens/en soo groote valscheyt voor oogen leggen. (Leugens is 't dat hy seyd van den Heer Ambassadeur de Bruin: Valscheyt soude het wesen/ indien de Heeren Staten den Vrede met Spaignen souden bzeaken.) Wat heeft hy met den Prince niet al derben complatteeren/en aen hem toe seggen! derhalben/ Vrienden/ verskert u dat wy wel op het hoogste gelukkig zijn/ dat God den Prince soo onberwacht en schielijkt uyt de werelt haalde; anders waren wy verdozben menschen geweest.

Vries.

Gy seyd daar terstond/ dat gy mede soo goed Prins geweest waart/ eer het huys van Lanfbergen geplondert wierd; heeft soo een godloos oproer u de oogen geopent/ of is 't wat anders/ daar door gy omgekeert zijt?

Zecuw.

Dat omkeeren is soo vzeemt toegegaan/ dat ik selber nau en weet op wat maniere. Terwyl het huys geplondert wierd/ wist men niet recht waarom: d'een riep dit/ d'ander dat; sommige riepen dat hy een Verrader was/ en dat hy volk in 't Land wilde bzingen; andere/ dat hy ons aan Dzanrijck verkorst had/ en dursent andere dingen tot synen laste: soo dat men niet en konde verstaan/ waar uyt eygentijck het rumoer quam; in 't eerste scheen 't meest te komen om dat sy de Biesers (dat zijn vzeemdelingen/ dan ebenwel inwoonders van Middelburg/ maar van geen borzers gesproten) wilden af hebben; dan dat was niet vastigheyt's genoeg om soo een oploop daar op te wouten/ alsoo dat inder daad de Borgerhe niet schadelijck konde wesen/ dat vzeemdelingen geen heure in de Magistraat mochten hebben: ebenwel men ging voort met het plonderen; en indien de Predikanten het niet belet hadden/ met bidden en vermanen/ sy hadden 't noch veel slechter gemaakt in het huys van Thibout; en dat was de schelm die sy moesten gehad hebben: want die is den oorzaak van al ons verdorf/ dat ons ober het hooft hing/ geweest; ende ik versker u/ dat het geen vier dagen soude geleden hebben/ indien dit rumoer niet geweest en had/ en daar mede Thibout; en synen aanhang/ uyt de Regeeringe geraachten/ of van wegen de Provincie van Zeeland souden voort sagen zijn gedaan geweest/ in de Gzooite Vergaderinge/ om den Jongen Prince dadelijck te maken Gouverneur van dese Landen/ en Graaf Maurits van Nassau synen Stadhouder; en geloofst vzeelijck/ dat Zeeland (want die moeste kortz daar na vzeideeren) al vzeer veel Stemmen met haar souden geliregen hebben; soo stonden de saken doent ter tijt. Nu/ om u te seggen hoe ik ander verstand kreeg: soo haast en was Thibout; en de synen/ niet uyt de Regeeringe/ of Mijn Heer Vet; (dit

was een van de Heeren Staten/die ober eenige jaren de Griffier Musch, soo wat besnoept had) wierd neffens andere gedeputeert op de groote Vergaderinge/ende hoorts daar aan moeste ik in Holland wesen, soo trok ik van Middelburg op Rotterdam / en quam soo hier in den Hage / en 'smiddagas by seker Hollands Heer ten eten/die my na wat nieuws uyt Zeeland haagde/daar ik na mijn verstand/reden op gaf : daar uyt dien Heer gelegentheyt nam my te seggen : Siet gy nu wel, gy Zeeuwen, wat voor Luyden gy zijt ; dit volk dat gy soo veracht, en wiens huysen gy soo schandelijk plondert en berooft , zijn de mingons en troetel-kinderen van sijn Hoogheyd, daar gy altoos soo veel van gehouden hebt: dit zijns die sijn Hoogheyd Opper-Heer en Souverayn meenden te maken : dit zijns die gantsch Zeeland, of uyt haren naam, hem hebben doen bedanken, over 't gepleegde tot Amsterdam, en anders , en die hem baden, met dat suyvere werk voort te varen, en daar in te continuëren: dit zijns die Holland meende den nek onder den Prince te doen buygen , en daar men in Zeeland soo veel van hield, dat elk een op haar wenken lette, en op wiens seggen en doen heel Zeeland Amen seyde. Dit is het volk dat den Heer Vet, en andere trouwe Patriotten, uyt de Regeering gehouden hebben ; die ons ook soo veel spel maakten in de groote Vergadering , dat wy nu , dewijle den Heer Vet hier is geweest, meer geavanceert hebben in drie dagen, dan wy te voren gedaan hadden in soo veel weken : soo dat vele goede Liefhebbers des Vaderlands begonden te twijfelen of wy wel tot een gewenscht eynde souden komen ; dan God zy gedankt en geloofte, (hoewel het oproer op 't hoogste is te verfoeyen en te verachten) die de Zeeuwen de oogen heeft geopent, dat sy konnen sien in wat gevaar dat sy, neffens ons, gestaan hebben ; ende aangaande het volk , dat het gemeene gepeupel riep dat in Zeeland gekomen loude hebben , daar misten het niet al in, daar was al wat aan geweest ; maar dat was by 't leven van sijn Hoogheyd, dat soude den Kardinaal Mazarijn daar gesonden hebben , met Patenten van sijn Hoogheyd; soo dat (seyde dien Heer) het Land in het uytsterfte gevaar stond, en groot perikel liep, van geruineert en verlooren geweest te hebben. Ende boorts seyde my dien Heer soo veel / en liet my eenige boekjens lesen/ die ik ook na Zeeland nam / dat ik al de Schelmerij begon te merken en te sien : soo dat ik God danke dat de schellen van mijn oogen genomen zijn/ en booz de wonderbare verlossing van sijn volk.

Hollander.

Gy segt wel / Wy zijn doch wel wonderlijk verlost/ en als men wel in siet/ wat genaden God ons gedaan heeft/ van die tijdt af dat wy met den Koning van Spaignen in oorlog zyn geweest: men moet hem op 't hoogste verwonderen / en dat is meest geschied als wy in den grootsten nood waren/ en meest is uyt het grootste quaat het meeste goed ontstaan. Want let op 't beginsel van bozen aan / Als den Koning van Spaignen de Plakhaten van Keeser Karel, tegen die van de Religie/ weder dede vernieuwen/ dat schein een groot quaat/ gelijk het ook was , maar als daar

op volg-

op volgde het inboeren van de nieuwe Bifchoppen/ dat fcheen onbêrdzaam
 gelijk; maar daar fproot een groot goet uyt: want de Abten en Prelaten/
 die in dese Landen feer veel goederen befaten/ kanten hun booznamelijck
 tegen de nieuwe Bifchoppen/ die van hare goederen moesten mede deelen/
 de Heeren en Edelen, tegen de Inquifitien en Plakkaten, fonder dat noyt
 en waren wy tot desen ftaat gekomen. Daar na Duc d'Alba in 't Land
 zijnde/ als hy tot Buzffel meende exempel te ftatuieren/ ober het weygeren
 van den tienden penning; waar ober hy veel Bozgers en Koopluyden
 gebangen had/ die hy wilde doen ombzengen: en kortz te vozen had de
 Koninginne van Engeland de Water-geufen (foo men die noemde) haer
 Land ontferd/ alfoo fy met den Koning van Spaignen bzebe had; 't welk
 een feer quaat tepken fcheen te zyn/ en 't was 't begin van onfe verloffing/
 alfoo die nieuwe Geufen onder den Graaf vander Mark/ niet wetende
 waer fy fouden habenen/ in den Briel quamen/ de plaatfe innamen/ en
 de Spaignaarts daer uyt joegen/ het welke oorzaak was van de behou-
 denis van veel eerlijcke lieden. Het innemen van verfchepde Steden/ als
 Rotterdam, Zutphen, Naarden, Haarlem, en andere/ alwaer de Spai-
 gnaerts groote woedhept bedreben/ fcheen/ en was inder daed een groot
 quaat: maer het maakte onfe banden vaster/ alfoo andere Steden daer
 dooz te volftandiger wierden/ om 't Spaensche geweld tegen te ftaen.
 Alkmaar, een kleyne en onsterke Stad/ wederftond het Spaensche geweld
 met kracht/ alleen uyt oorfake van de bozige woedhept/ in d'andere
 fteden gepleegt. Leyden leed tweemaal de belegering/ en als dat op 't uyt-
 terfte gekomen was/ viel de mury van de Stad/ een stuk weegs/ om ber-
 re/ daer dooz de Stad open/ en booz den byand bloot lag; waar dooz de
 vrees der benaude Bozgers feer vermeerderde/ hzeefende dooz dat gat
 oberballen te werden; maer het viel anders uyt/ want de Spaignaerts
 (hoozende de mury vallen/ en fiende het water komen/ meenden dooz het
 gedruys van de mury/ dat de Bozgers met macht uytbielen/ om haer
 wech te ftaen) namen de blucht/ en berlieten al hare werken; soo wierd
 de Stad ontset. Scheen niet ons Land heel van alle hulp ontbloot/ als
 den Prince van Oraignen (hoog-loff: ged:) tot Delf wierd gefchoten? doe
 meende elk dat het Land berloozen was; en het was een groote zegen
 booz 't Land/ alfoo het na hy was dat men hem Graef van Holland
 foudede gemaekt hebben/ daer dooz wy wel van Heer fouden verandert
 hebben/ maer niet van Conditte/ alfoo wy geen beter fouden gehad heb-
 ben aen Oraignen, als aen Spaignen: soo dat die dood ons meer goed/ als
 quaat dede. Na de dood van de Prince/ als Lycefter hier van de Koning-
 ninne van Engeland als Gouverneur gefondede was/ en die alle dingen na
 fijn fin wilde fchikken/ soo toonde hy hem feer religieus/ daer mede hy
 meest al de Predikanten/ en hy gebolge het meeste volck/ op fijn zijde kreeg/
 en de Heeren Staten by-na gansch in verachting gerackten/ soo dat alle
 dingen hier berwert stonden/ en noch berwerder wierden als Deven-
 ter en Zutphen, dooz twee Engelsche Verraders/ die van Lycefter tot
 Con-

Gouverneurs gestelt waren / aen de Spaltpaarts wierden ober-gegeven. Dit schein / gelijck het ook was / een groot verlies vooz het Land / maer niet een goede upthomst / alsoo doe elk een sag dat al het doen van Lycester niet dan enkel gebepnsfheyt en guptery was ; soo dat doe de Staten begonden Tuffer upt den mond (gelijck men seyd) te spzeken / en elk den walg van de Engelsche Regeering kreeg. Prins Maurits wierd Gouverneur / wie Lycester hoorts te bozen / neffens de Advocaet Barneveldt (de rechterhand en een wijzen Raets-heer en leyder van den jongen Dorst) meende na Engeland te boeren / gemaecht / en de Provincien nauwer vereenigd. Dit en diergelijck heeft men meer gesien / als men meende dat het op sijn slimste was / soo komt het beste te voozschijn : soo is het nu mede geschied : want indien sijn Hoogheyd ware gekorben sonder dat Romeyns stult (van het gebangen nemen der Heeren / en 't belegeren van Amsterdam) upgerecht te hebben / wy souden altoos in dat perijckel van onsen Gouverneur geplaeht te werden / gestaen hebben : want soo haest hy dood soude zyn geweest / soude men sijn Soon verhooren hebben / het welck nu (soo ik hope) inder eenwigheyt niet geschieden sal.

Greuninger.

Ja niet langer dan als den jongen Prince groot is : want dan sal hy niet eene rijk zyn / en sal dan niet giften en gaben wel eenige stemmen hoopen / of vooz andere doen hoopen ; het toe dan of hy niet weder in sijn Vaders plaats sal komen : de Hollanders nemen wel wat hart vooz / dan laten het lichtelijck sakkhen. Ik heb mijn Vader zal : wel hooren vertellen / dat in 't jaer 1618. somminge Hollandsche Steden hadden eenige Waertgelders aen genomen / om haer van opzoeren / daer sy vooz vreesden / te debziden ; en niet alleen hadden sy soldaten aen genomen / maer tot Rotterdam / daer 't vol Arminianen is / hadden sy geschut vooz het Stad-huys gebracht / daer sou men den Prince mede te heer gaen / en wech blasen : maer wat deden sy / soo haest en quam Prins Maurits niet / of niet alleen de soldaten lieten / sonder tegen-seggen / haer af danken / maer selber de Magistraten lieten haer als kinderen van haer kuffen scooten / sonder een woord te derben kikkhen / (den Prince Maurits droeg hem daer in als een Souberayn en volkomen Opper-Heer) en sette andere Magistraten in de plaats van de afgesette / die / doe sy de finaect van het kuffen wech hadden / niet alleen leden en dulden dat de gebangen Leeden van de Vergadering van Holland gebangen bleven / en dat den eenen vooz ontrent vijfen veertig jaren dienst dese Landen getrouwelijck betwefsen / den kop koterd afgesmeten ; maer bedankten hem noch / en abbopcerden en ratificeerden alles wat den Prince gedaen hadde. Ende soo soude men nu / indien de Prince meester had gewoyden van Amsterdam / ook gedaen / en niet hangende pootjens als de hondkens opgeseten hebben / en niet het veranderen van eenige upt de Magistraet / de andere soo gedweeg gemaecht zyn geweest / dat sy / neffens de nieuwt-gemaekte / alles toe souden gestaen hebben wat den Prince soude begeert hebben / Expe-

rentia

riëntia docet, de onderbſinge heeft ons ſoo wel geleert/ dat men geen ver-
anderlijkheyt in de menſchen breeemt moet achten.

Vries.

Was niet het rumoer in 't Politijck Anno 1618. by-na gelijk als dat
van 't voozleden jaar / ende wilde Barnevelt mede niet de Hegeeringe
op die voet hebben / als onſe Heeren die nu practiſeeren ? ende is niet
Barnevelt geſtorven om ſoo een ſaak vooz te ſtaan / als de Heeren van
Holland die nu verſtaan ?

Greuninge.

Ja/wel ſoo verre/heeft de ſaak van 't verleden jaar eens met de ſaak
van Barnevelt geweest / dat hy ſuſtineerde/ dat het recht van Souve-
ranitept beſtond by de Staten van elke Provincie/in den haren : maar
Barnevelt, en de andere Heeren/ als Grotius en Hogerbeets, zijn met on-
gelijk minder recht gebangen genomen/ als deſe Heeren gedaen zijn/ en
Barnevelt is met ongelijk grooter Craynſje om hals gebzacht / als
deſe Heeren ſouden geworden hebben/ indien ſijn Hooghepd meeſter ge-
worden had ; ook heeft ſijn Hooghepd ongelijk meerder recht gehad om
de ſes Heeren gebangen te nemen/ als Prins Maurits had/ om die drie
Heeren vaſt te ſetten.

Vries.

Hoe kan men dat weten dat ſijn Hooghepd haar ſoude doen ſterben
hebben / indien hy meeſter geworden had ; want dat heeft hy niemand
geſepd geloof ik wel : hoe kan men dat dan weten ?

Hollander.

Dat en behoeft Monſieur den Greuninge niet te bewijſen / dat ſal
ik ſoo klaar betoonen als den dag. Indien ſijn Hooghepd niet anders
vooz had / als ſich maar van hare perſonen te verſekeren/ ſoo konde hy
die wel in den Hage gehouden/ en haar daar vooz ſijn Guarde laten be-
waren hebben / maar hy had wat anders met haar vooz/ dan hy wilde
wachten tot dat hy de Bikkers mede in ſijn klupben had / dan ſoude hy
een anderen dans met haar gedaen hebben : en om dit u te recht te be-
wijſen ; ſiet daar en leeft dat Extract vpt den Laurenkrans , hier vozen
aengeruert / die niet ſonder weten van den Prince is gemaakt en ge-
drukt/ hoewelſe vooz het ſchielijck en haartig ſterben van ſijn Hooghepd/
eſſen na ſijn dood/ vpt quam / ſiet dat bittere ding eens/ en leeft het met
opmerking/ en oordeelt ſelf of ik ongelijk hebbe : ſoo ſepd hy :

Wat de verſekerde Heeren aangaet, dit weet ik wel, dat het beter voor
ons Land geweest is, dat het ſijn Hooghepd haer gedaen heeft, als dat ſy
het ſijn Hooghepd ſouden gedaen hebben : ende hoewel men niet ſeeker
weet, wat redenen ſijne Hooghepd gehad heeft van hare vaſthoudinge, ſoo
leert nochtans d'ervarentheyd deſe twee dingen ; voor eerſt, dat deſe ſes
Heeren, waer van alleen drie waren Leden van Holland, de andere Penſio-
nariffen, Luyden die om loon hare Meesters gedient ende verleyd hebben,
zijn geweest de heetſte ſtooke-branden van dit vuur der oneenigheyd :

Ⓒ

want

want ('t is seer aenmerkelyk) soo haest en waren dese niet verskerkt, ende de Bikkers afgeset, of van stonden aen heeft de Vergaderinge van Holland, ende de Leden van dien, voor goed gekeurt, den staet van Oorlog door sijn Hoogheyd ende de Raed van State bedacht, ende met eenen geoordeelt/ de selve hoog-noodig te wesen vooz dese tijd / tot verskeringe van het Land op de schepd-sterkten van buyten / ende van den Staet van binnen tegen inwendig Ouyden: Een spoedige veranderinge, genoegsaam aenwysende dat de swarigheyd te voren niet in den aerd van het verschil-stuk, maer in de harenekkigheyd van die Luyden, die wat anders voor hadden, gelegen was. Te seggen, dat dit daer uyt voort-quam, om dat alle de Leden der Staten van Holland door dit doen van sijn Hoogheyd waren verschrikt geworden, wel siende dat de gelaste der Steden niet en mogen haren last openen, of het goetvinden van de Affendende verklaren, als het sijn Hoogheyd tegen de borst is, of datse gevaer loopen van haren dienst af-geset of gevangen te worden: Dat is een straf bare beschuldige over de Staten van Holland, want alle die gene, als 't al soo ware, dat nu verre daer van daen is, die haer soo door dreygementen van schade, of beloften van belooninge van een rechtvaerdige saek souden laten omsetten ende verleyden, zijn, na 't seggen van die Luyden selfs, Faliuouwers, Weyffelaers, Schijn-heylige, die niet weerdig zijn in de Regeeringe te blijven, ja die voor geen rechtschapen eerlijke Luyden gehouden konnen worden: 't Is ook waer; want soo de gewisse van onse voor-ouders soo licht ware te dwingen geweest, wy en behoefden nu over de Opper-heerschappye, ende de Krijgs-befetting deser Landen, niet te twisten. Ten anderen, dat het met dese Heeren soo klaer schapen niet en is geweest; want waerom souden sy anders, als sijn Hoogheyd de genoegsame redenen van hare aenhoudinge in de Vergaderinge van Holland, ende der Staten Generael versgelt hadde ingesonden, dooz hare Vrienden ende wel-willers onder de hand gearbeyt hebben / dat de schriften niet geopent, noch de redenen de werelt bekent gemaekt souden werden: wel blijde zijnde, datse alleen met vrywillige afsegginge harer diensten, soo haest ende goede koop uyt de gevangnisse, daerse soo bleekverwig ende ontselt wierden na toe gevoert, ontflaekt wierden, wel werende dat andersins, sonder die bysondere goeder-tierenheyd van sijn Hoogheyd, het vonnisse des doods op hare voor-hoofden geschreven was, volgens het drie en twintigste punt van 't Uytrechtse Een-drachts-verbondt.

Let eens wat desen heischen stoker sepd / dat soo haest de Heeren Bikkers afgeset / en andere / die hy noemt stokebranden van dit buyzer oneenigheden / verskerkt waren / soo heeft de Vergadering van Holland / en de Leden van dien / vooz goed gekend / den Staet van Oorloge dooz sijn Hoogheyd en den Raad van State bedacht / Ec. daar na datse sonder die bysondere goeder-tierenheyd van sijn Hoogheyd / het vonnisse des doods op hare vooz-hoofden geschreven was: siet hier nu soo klaer als de sonne / dat ober haar niet anders besloten was / gelyk hy daar na sepd /

het welk hem daer na supz gendog van wegen dien Koning/ heeft opge-
 broken. In 't maken van den Tref ves heeft hy het grootste beleyd ge-
 had/en het woord geboert; ook zijn meest alle Artijkelen van dien han-
 del door hem geconcipteert en ingestelt: hy was soo groot een byand
 van geschenken of gaben te ontfangen / dat als den Pater Jan Ney aen
 sommige eentige geschenken had gepresenteert / soo haalde hy hem dapper
 ober/ seggende/ soo hy diergelyke dingen meer dede/ men dadelijk de
 handeling soude af-breken / en die straffen die sulke gaben ontfingen:
 soo dat den Kardinael Bentivoglio aldus van hem schryft: De grootste
 en meest-geachtste van de Hoofden, is Johan van Olden-Barnevelt, Ad-
 vocaat van Holland, en gemeyne afgevaardigde van de selve Provincie
 ter Vergadering van de Staten Generaal van de gantsche Unie, in wiens
 dienste hy de grootste lasten op sich had genomen, de welke hy altijd ten
 eynde gebracht heeft met de grootste eere. De handeling van het Bestant
 was voornamelijk gevordert van Barnevelt, ende van hem wierd in die
 tijd tegen gewichte gedaan aan Graaf Maurits, ende wort als noch gedaan,
 om dat sijn ervarentheyt groot is in de gemeene Handeling, en over groot
 bysonderlijk in sijne oeffeninge en ontslag, 't welk hy verkregen heeft in de
 bysondere saken van dat gebied. Den naam en klank van sijne getrouwe
 en loffelijke dienste/aen desen Staat gedaen/ is soo groot/ dat niet alleen
 Nederlanders, maar Franschen en Italianen, van sijn lof geschreeven heb-
 ben. Den boven-verhaalden Bentivoglio was een Gesant des Paus/
 die soo loffelijk van hem schryft; en soo schryft noch een Italiaansch schry-
 ver/ den Heer Capriata, seyd in sijn Historie van hem aldus: Johan van
 Olden-Barnevelt, den grootsten Dienaar van de Staten van Holland, zyn-
 de een man van overtreffelijken Raad, een Orakel van de Vereenigde Ne-
 derlanden, veroudert in de saken van Staat, en geoeffent in alle Ampten,
 soo van buyten als binnen van de Republike in de Ambassaatschappen van
 seer gewichtige en releverende saken aen Koningen en Potentaten van het
 Noorden afgesonden, quam voor weynige jaren, door jalousie van Graaf
 Maurits, in swarigheyt, ende overtreffende 't gesag van den machtigsten
 Vervolger, aan de deugd en verdienste van soo een man wierd ter dood
 veroordeelt, de naest-gelegen Princen hadden meedogen in sijn ongeluk,
 soo groot was de verbreyding van sijne deugden, en den reuk van sijne goe-
 de daden, &c. Soo spraken de Italianen/ de Francospen deden niet mit-
 der; die wy nu niet sullen verhalen/ alsoo ons de tijd soude te kozt vallen:
 maer soo gy belust zijt om die te hooren/ soo leest de Historie van den Hee-
 re François Rosset, onder den tijtel: Een denkweerdig voorbeeld van
 de ondankbaerheyt van 't Vaderland, begaan tegen een man met eeren. Als
 ook de Historie van de Heer van Saint Lafare, en andere; ende om te ver-
 halen de getuygenissen van de Nederlandsche Schryvers / had men wel
 een groot boek van doen: alleenlijk sal ik aenwijzen twee of drie getuy-
 genissen / ynt boeken die met Privilegien van de Heeren Staten Gene-
 rael/en ook van Holland/gedrukt zijn. Het is goed dat wy in een Boek-
 ver-

verkoopers Winkel zijn/hier zijn de boeken by de hand ; siet daer in de Schat der Gesondheyt van Beverwijk , siet daer in 't eerste boek in het tweede capittel/ op 't eynde seyd hy: Den Advocaet Barnevelt, den Nestor van Holland , die hier te Lande by-na doen en laten was, heeft die niet in sijnen Hoogen ouderdom , den krommen hals moeten uytstrekken, om sijn kaal en afgeslooft hoofd van den beul te laten af-houwen? En siet daer in de Chronijk van Hoozn/ door Doctor Velius gemaakt : siet daer fol. 302. leest dat selve na ; en dan noch fol. 306.

Daer na den 29. Augusti, wert de Advocaet Barnevelt by de Lieutenant van des Princen Guarde in arrest genomen, soo als hy in de Vergadering van Staten wilde gaen, ende was met veynsinge recht of hem de Prince wilde spreken. Des selven daegs werd ook de Raed-heer *Rombout Hoogerbeets*, ende *Hugo de Groot*, in bewaringe gestelt, d' eene soo hy na de Vergadering ging, d' ander selfs uyt de Kamer van de Gecommitteerde Raden ; die daer na alle drie in een sware langduyrige gevangenisse gehouden werden, dat niemand van de Vrienden of vreemden haer mocht aanspreken oft eenigfins helpen raden of vertroosten ; selfs haer dikwijls Inkt en Papier geweygert, en alles wat haer eenigfins tot tijd kortinge mochte strekken. Sulke wreedheyd werd gebruykt tegens de vroomste, eerlijkste luyden, die men in 't Land hadde konnen vinden, in welker diensten het Vaderland soo voortreffelijk gehouden was. Dit vangen geschiede niet met Advijs van de heele Staten Generael, alsoo 't hun alleen niet toevertrouwt was, maer alleenlijk van eenige weynigen, die de naem van de Staten Generael hun met onrecht aennemende, voornaemste Instrumenten geweest zijn van soo veel onheyl en troubles, die t sedert het Vaderland overloopen hebben. Dese waren, van Gelderland, *Gijbert Vijch*, Heere van *Boetslaer*, en *Nicolaes Voogt*, Burgermeester van *Aarnhem*: Van Holland, *Reynier Pau*, en *Hugo Muys*: Van Zeeland, *Adriaen Mannemaker*, en *Jacob Schot*, Burgermeester van *Middelburg*: Van Vrieland, *Swartsenburg*: Van Groeningen, *Gooßwijn Schaffert*. Maer alsoo *Boetslaer* en *Swartsenburg* met de saek niet te doen wilden hebben, draeyd'et op de ses.

Dese May-maend wert ook het *Synodus van Dordrecht* geëyndigt, ende by des selfs uytpraek (welke geschiede op den 6. May) de Leere der Remonstranten veroordeelt. 't Welk het eenig oogmerk van het selve Synodus was : want dit oordeel, al voor heen gevelt zijnde, moest soo met een uytterlijken schijn geauthentificeert werden, om dan daer mede teffens te verdedigen, soo de Beroerten in 't Land, d' affettingen van de Magistraten, en wat men alreede meer tot nadeel van de Previlegien, en tegens alle recht ter hand genomen hadde : als ook wat men alnoch van meeninge was daer op te laten volgen, te weten, de dood van den *Advocaet Barnevelt*, het straffen van d' andere gevangen Heeren, en de verdrukkinge van alle de gene, die haer toonden, oft tot matigheyt van Leere, oft ook tot onderlinge verdraegsaemheyt genegen. Ten was ook niet als weynig dagen na dese uytpraek, te weten, op den 13. May, dat den Advocaet op 't Schavot werd ge-

gebracht, en 't Hooft afgehouden, als om met sijn bloed de voorschreve uyt spraek te bezegelen. Dit was het eynde van dien voortreffelijken wijfen Man, en 't loon van soo veel moeytens en arbeyds voor het Vaderland uytgestaan den tijd van veertig jaren lang, van soo veel getrouwe diensten, in den meesten nood bewesen, waer deur hy veel sware slagen afgeschut, het Land in 't beleyd van 's Lands middelen in sulken regel had gestelt, dat alle Republiken de selve hun tot een Voorschrift souden mogen nemen. d'Ondankbaerheyt van die gene, die Holland voor een Stief-moeder hielden, sag dit al niet aen. Weynig dagen daer na wert *Rombout Hoogerbeets*, en *De Groot*, na dat men haer lange deur verscheyden middelen tot schultbekentenisse hadde geperst, om met dese den ongerechten handel een schijn van eenige rechtveerdigheyt te geven, als sy dit niet wilden ingaen, ter eeuwiger gevangenisse verwesen, en op 't huys te Louvesteyn gevoert. Andere werden uyt het Land gebannen. *Soo gy bozder van sijn Handelingen en daden wilt onderricht zijn / leest de Historie van sijn leven en sterben / a's ook in de Kerkelyke Historie van Joannes Uytenboogaart, die niet tegensaende hy een Arminiaen geweest is / ebenwel een treffelijke en waerachtige Historie geschreven heeft. Waer in/alsoo hy lange jaren Predikant van sijn Excellentie in den Hage geweest is/veel dingen staen/ die hy selver onderbonden heeft; welcke seer noodig zijn gelesen te worden/ om by de boozballen van dese tijd verzeeken te werden.*

Zeeuw.

Hoe! hebben de Heeren Staten op sulke boeken Privilegie gegeven? dat men die in Zeeland had/ de Predikanten souden ons voor Arminianen upkrijten/ wy souden qualijk raad met haer weten: en ik verwonder my meest van Doct. Beverwijk, die woonde immers te Dordrecht/ en daer was hy van den Raed van de Stad/ schryft die soo tot fabeur van de Arminianen/ dat had ik noyt geloofst; ick moet dat onthouden.

Greuninger.

Wat Arminianen! tot onsent weet men van niet eenen Arminiaen: maer dat men daerom niet soude kunnen sien wie gelijk of ongelijk had/ soo en moest men geen oordeel noch verstand hebben: wy en spreken niet van de Keltigie/maer van Politijke sake: ook en is Barnevelt geen Arminiaen geweest/ ook daerom niet gedood/ anders was hy een Martelaer geweest; maer hy is anders nergens om gedood/ als om dat hy te pberig was/ de Wy-en Gerechtigheden des Lands van Holland ende West-Flisland/ mitsgaders de Resolutien van de Heeren Staten van den selven Lande voor te staen/ en principelijch door een grooten haet die Prins Maurits op hem had.

Zeeuw.

Prins Maurits was immers een Goddreesend Doest/Barnevelt moet hem al byz quaet gedaen hebben/ dat hy soo verstoort op hem was/wat mach hy tegen hem misdaen hebben?

Greu-

Greuninger.

Dat heeft Prins Maurits noyt uptgedrukt: maer dat weet ik wel dat
 Barneveld is geweest den eenigsten oorzaak van 't ophomen en welbaren
 van Prins Maurits, en van 't Huys van Oraignen. Want in den Jare
 1585. als de Staten deser Landen hadden gehandelt met de Koningin-
 ne van Engeland / en dat die in Holland als Gouverneur en Kapiteyn
 Generael soude senden den Graef van Lycester, soo proponeerde Bar-
 neveld (doe zijnde Pensionaris van Rotterdam) in de Vergaderinge van
 de Heeren Staten van Holland / dat men sijn Excellentie Graef Maurits
 soude maken Gouverneur van Holland en West-Brissland / en Admi-
 rael van de Zee / eer dat Lycester in 't Land quam / 't welk gedaen / en
 kortz van die van Zeeland gebolgt wierd: waer ober Lycester soo ver-
 stoort was / dat hy hy-na achter-gebleven had: die ook altoos / soo lang
 hy in dese Landen was / een seer grooten haat op Barneveld droeg (al
 mede om dat Barneveld al te veel in sijn sin boorzond de Souverayn-
 teyt van dese Landen) soo dat Lycester, Barneveld / neffens Prins Mau-
 rits, en noch twee of drie van de Heeren meende te lichten / en na Eng-
 land te voeren. Naderhand / te weten 1590. bestelde Barneveld dat sijn
 Excellentie Graef Maurits Gouverneur van Utrecht wierd / alsoo ha-
 ren Gouverneur gestorben was: En soo heeft hy altoos geweest een
 rechte Zuylen steun van Prins Maurits, en 't gantsche Huys van Nas-
 sau; soo dat de Oude Princesse met haer eygen mond verklaerde: Dat
 de diensten, die hy het Huys van Nassau gedaen hadde, soo groot waren, dat
 hy hadde gedaen niet alleen als vriend, maer als Vader; en dat het selve
 Huys moefte bekennen, dat al wat sy gehad hadden van die van Holland,
 hadden sy gehad door sijn middel. Siet eens wat oorzaak den Prince had-
 de om Barneveld te haten / en hem soo nijdig te zijn. 't Is waer / dat ten
 tijde van de handeling van den Crefves / Prins Maurits den eerste nijd
 op hem kreeg / om dat Barneveld die handeling / na 't geboelen van den
 Prince / te hard aendzong: Barneveld dit siende en merkende / dat den
 Prince een quaet oogge op hem had / en hem qualijk wilde / soo ver-
 socht hy aen de Staten van Holland / om van sijnen dienst ontslagen
 te werden / gelijk hy te vozen ook gedaen had / en naderhand en noch kortz
 booz sijn gebangenisse dede / dan hy en konde noyt daer toe geraken, maer
 in tegendeel / de Staten namen hem in hare speciale protectie en Sau-
 beguarde. Dit geschiede den 20. Juny 1618. ende den 29. Augusti des
 selven jaers / niet tegenstaende de selve Saubeguarde / wierd hy gebangen
 soo hy na de Vergaderinge van de Heeren Staten van Holland meende te
 gaen: en dit spel had hem berokkent de Heer Aarffens, dooz Pau van Am-
 sterдам / Muys van Doordrecht / en noch vier of vijf andere / die dat deden
 (soo sy boozgaben) upt de naem van de Heeren Staten Generael / niet
 tegenstaende sy op 't hoogste maer ses van de Gecommitteerde van de
 Generaliteyt en waren, eben gelijk de Resolutie van den 5. Juny 1650.
 daer sijn Hooghheyd op fondeerde de Commissie / om de Heeren te ban-
 gen /

gen/en de stad Amsterdam te belegeren. Soo ging men hier mede deur/ in weerwil en tegen de Protestation van de Heeren Staten van Holland en West- Vriesland : Tot soo lange dat de Prins Maurits verscherpde uyt de Magistraten affette/ en andere weder in haer plaetse verkoos/ die doe niet booz hem spraken ; maer men stelde hem vier en twintig Rechters. Waer ober hy hem seer beklaegde. My dunkt dat niet qualijk soude passen / dat ik u sijn eppen woorden liet sien/ soo hysse selber tegen de drie Predikanten/ als die hem vermaenden dat hy hem tot sterben soude be-geven/sprak; soo seyde hy ; Ik ben wel gerust om te sterven , maer en kan niet verinnen , waerom dat ik sterven moet : dit verhaelde hy verscheyde reysen : Ik heb niet anders gedaen dan na gerechticheyt de Privilegien van den Lande , en volgens mijn Amt, eer en conscientie : als de Predikanten daer op antwoorden / dat de vier en twintig Rechters ook geen hinderen en waren/ en ook luyden van conscientie, en dat het geen kleyne saek was een mensch te verwijzen/ dat sy 't booz den Oppersten Rechter soude moeten verantwoorden ; soo seyde hy : Ik trooft my in God mijn Heere, die is een kenner der herten, die sal alle menschen oordeelen, God de Heere is rechtveerdig. En bozders seyde hy : Men heeft met my niet gehandelt als men, na gerechticheyt, behoorde te handelen. Men heeft, voor eerst, mijne Heeren en Meesters, waer aen ik my behoorde te verantwoorden, gelijk in alle Landen 't gebruyk is, my onttrokken ende afgeset, en vele van mijne vyanden, die noyt in de Regeering geweest en zijn, in de plaetse geselt, welke meest al jonge zijn, die niet veel gesien , ofte gelesen en hebben. Ik hebbe veel gelesen, ende diergelijke exempelen gesien, datter niets goets van gevolgt is. Na mijnen dood sullen sy eerst weten wat regeeren is.

De vier en twintig Rechters zijn meest alle mijn vyanden geweest ; wat my die voor gehouden hebben , daer heb ik moeten na hooren. Ik hebbe geappelleert tegens de Rechters , ten heeft al niet mogen helpen. Men heeft my al stuks-wijs, maer niet Staets-gewijs geëxamineert. De proceduren, die men tegens my gehouden heeft, zijn veel te hard geweest. Ik hebbe dikwijls verfocht, om mijne examinatie te mogen sien, ende met raad van vrienden daer op te mogen beoigneeren, gelijk in vele, ende alle Landen van Rechten 't gebruyk is : ten heeft my niet mogen gebeuren ; hebbe ook mijne Huysvrouwe en Kinderen , in sulke langdurige affictieende miserie, niet mogen spreken : het zijn onbehoorlijke proceduren, die men tegens my ouden Man van twee en tseventig jaren, gehouden heeft , die soo getrouwelijk de Landen drie en veertig jaren gediend heeft.

Doegt hier hy de woorden/ die hy sprak in de leste nacht/ als den Predikant Walæus hem vraagde/ of hy de werelt al verlaten had/ en wel geresolveert was Jesum Christum te verwachten in het eeuwige leven ? soo antwoorde hy : Ja seer geerne: ook heb ik de werelt al over lange jaren verlaten, ende ben wel geresolveert om te sterven. Maer en kan niet bedenken, wat redenen dat 'er zijn, dat de dood waard is. Ik hebbe mijne Heeren
de Sta-

(25)

de Staten van Holland, ende West-Vrieland, de Heeren Edelen, ende Steden van dien, rechtelijk, yromelijk, ende getrouwelijk gedient. Insgelijks de Heeren Staten van Uytrecht, als Hooge Overigheyd van mijn Vaderland, op haer verfoek oprechtelijk, ende getrouwelijk geraden, om haer te bevrijden van alle beroerte der gemeynthe, ende alle bloedstoringe, daer mede sy al over lange zijn gedreygt geweest. De selve insichten heb ik gehad voor de Steden van Holland, op dat een ygelijk beschermt, ende niet beschadigt soude werden. Ik hebbe somtijds wat haestig gesproken, ofte ingestelt; dat was om dat ik sag, dat men dagelijks fulke leelijke, fameuse Libellen ende pasquillen uytgestroyt heeft, tegens mijn Heeren en Meesters, sonder dat daar ordre ingestelt wierd, dat en heb ik niet konnen verdragen: Oude lieden konnen sulks niet wel aen d'een zijde stellen. Het gene tegens my in 't particulier geschied is, dat heb ik met patientie, soo veel als my mogelijk was, gefocht te overwinnen. De tweedracht ende oneenigheyd, die in 't Land zijn, hebben wy wel van herten leet geweest. Ik hebbe alle middelen (soo veel als mogelijk is geweest) aangewend, om die t'accommodeeren met alle soetigheyd, ende hebbe altijd vreesse gehad, dat den Vyand sijnen slach waarnemen soude, om ons te overvallen in dese gelegentheyd. In den staet van 't Land mach ik met waerheyd wel seggen, dat ik, van den jare 77. af, tot noch toe, tegens der Spaensche, ende huer Adherenten, pretensien op dese Landen, soo resoluut, ende onveranderlijk geweest ben, omme lijf, goed ende bloed daer regens ten alderuytersten op te setten, als yemand anders, niemand uytgesondert. Ook in oprecht liefde, courage, ende resolutie de Hoogheden, Vry-ende-Gerechtigheden van de Landen, Leden, ende Steden van Holland ende West-Vrieland, ten uytersten hebbe voor gestaen, ende daer inne, door Godes genade, ten uytersten ende onveranderlijk ben constant gebleven. Voorts ik hebbe verscheyden malen mijn affsheyd aen mijn Heeren Staten van Holland versocht, maer ten heeft my niet mogen gebeuren: het schijnt dat God de Heer my dit opgeleyd heeft. Ik hebbe my soo seer geijvert is 's Lands saken, dat ik mijn eygen dingen niet en hebbe waer konnen nemen.

Welcke reden ook ober-een quamen met de brief / die hy aen sijn huysvrouwe en kinderen sond / als hy de tijdinge des doods ontfangen had; 't welck alles te lang soude vallen te verhalen: gy kond de boeken altoos na sien. Ende hier op is 't dat ik nu houde mijn seggen / van dat Barnevelt ongelijck meer ongelijck en onrecht is aengedaen / als dese gebangen Heeren soude gedaen zijn geweest / indien men haer had getraecteert / als men Barnevelt gedaen heeft: vooz eerst (gelijck ik geseyd heb) om sijn wynnemende diensten / den Prince van Oraignen / en desen Lande betwesen: die noyt hier te horen yemant soodanig gedaen heeft / noch hier na doen sal. Ten tweede / om de langdurigheyt van die selve / hebbende in 't Lands / en der stad Rotterdam / in dienst versteren hy de vier en heertig jaren. Ten derden / om sijn hoogen en afgesloofden ouderdom / als berephende het twee en tsebentigste jaer sijn's lebens. Ten vierden / en ten principale / om de Protectie en Saubeguarden van den Souberayn / de Heeren Staten van Holland en West-Vrieland / hem gegeven / die doe op het

hoog-

hoogste wêrd geboleert en geschent / daer die van Amsterdam de prin-
cipaelste oorzack op die tijd of waren; soo dat et schijnt dat God de Heere
ons verscheyde dingen upt dese verandering heeft willen leeren. Die van
Amsterdam hebben het in 't jaer 1618. gesponnen/en in 't jaer 1650. sel-
ver moeten af-hajpelen. God weet waerom.

Hollander.

Indien die van Amsterdam haer doe hadden gedragten als sy behooz-
den/ dien goeden / oprechten ouden hals en ware niet dooz beuls handen
deurgekoyben gewoзде. Want verscheyde Heere upt de Vergadering van
Holland waren van Advijs/ dat men hem dadelijk had behooren te ver-
lossen; dan de Gecommitteerde van Amsterdam seyden/ geen last te heb-
ben om haer te setten tegen de Resolutie van de Heeren Staten Gene-
rael: ende het is seker/dat de Amsterdamsche Heeren de grootste oorzack
doe waren van 't verloop en mistel in de Reggeringe: ende het en schijnt
niet bzeemt te wesen/ dat dien ouden Patriot en Voorstander van onse
wettelijke Prebillegien/een waerachtig hoozsegger heeft geweeft over ee-
nige ongemakken/ soo Anno 1630. van binnen/ als 1650. van buyten/
de stad van Amsterdam over-gekomen; alsoo hy tegen die van Amster-
dam / als sy met sulke ongestuytmighcyt dzeben de Opperhoofdigheyt
van de Heeren Staten Generael: hy haer met een grooten ober seyde in
de volle Vergaderinge van de Staten van Holland/ kloppende met sijn
hoorzste vinger van de rechter hand op het Byl-huyfken/ dat hy met sijn
Byl in de linker hand had/ seggende met een grooten ernst: Gy Heeren,
gy Heeren van Amsterdam, gy drijft dit stuk nu soo hard tegen u mede-
Leden: maar gedenkt dat ik u voorsegge, dat den tijd sal komen, dat gy het
anders verstaen, ende dat gy andere insichten sult krijgen, als het te spade,
en niet te richten sal zijn, en mogelijk in u eygen Stad. Wat dunkt u/ was
dien ouden Stam een valsche pzoopheet in die saeck? Want dat is gewis/
dat Amsterdam eerst heeft gesien en geboelt het ongelijk en gewelt / aen
dien bzomen Patriot gedaen; was 't niet al in 't war Anno 1630. dat
sy haer Bozgers wilden een nieuwen eed doen doen / die sy / tot versche-
ring van haar Stad / noodig achten; dat de Bozgers met Requesten
van eenige handerden geteykent/ liepen na den Hage/ en klaegden aen de
Staten Generael over hare Magistraten; de Predikanten na Leyden
om Consultation te halen van de Professoren/ tegen hare wettige Ober-
heyd: soo dat de geheele Stad in roer was. En hebben sy 't nu ook niet
wel gewaer geworden? God gebe dat sy/ noch wy/ dat of diergelijk noyt
meer mogen sien. Maer mijn Heer en Dziend van Greuningen/ gy seyd
flus dat Prins Maurits minder recht of minder gelijk had in sijn hande-
lingen / met de Prebillegien te booleeren / als desen lesfen Prins van
Oraignen gehad heeft. Ik en kan niet begrippen/ hoe gy dat verstaet: Soo
het u gelieft/ segt ons eens hoe gy dat meent.

Greuninger.

Ik heb geseyd/ Dat sijn Hoogheyd meer recht heeft gehad, om de Hee-
ren te vangen en af te setten, &c. en sal dat ook soo klaer bewijsen/ als den
dag: D alle is wel bekend/ dat sijn Hoogheyd/ nu lest overleden/ is Cou-
vernem

(27)

vernieuw van dese Landen gemaakt / op de selve conditie als sijn Heet Dader (onsterff: geb:) gemaakt was / ende die quam ook op die selve conditie in 't Gouvernement / daer op hy 't van sijn Broeder ontfing / of in sijn Broeders plaetse : Soo weet gy ook wel / dat als pemand de possessie van eenig ding heeft den vollen tijd van dertig of twee en dertig jaren / en dat niemand hem tegen die possessie opposeert of stelt / en noch self die gene / die macht hebben om die possessie te niet te doen / en die gene die die possessie heeft / die te benemen / en dat niet en doet : waer hem die possessie breeftig laet besitten den vollen tijd van twee en dertig jaren / dat die possessie dan valide en van weerden / of door den langen tijd geworzen is ; te meer / also by die Possessie komt Successie van twee Dooz-ouders / wie kan dan daer na die gene / die de possessie door successie / en soo veel verlopen jaren heeft / weder benemen ? Heeft niet die gene / die die possessie heeft / den tijd en de successie voor sich ? Hollander.

Wel ja ik soude seggen / als pemand een ding in possessie / en dat die twee en dertig jaren gestaen had / dat men geen reden heeft om te klagen / dat hy de possessie behoud : te meer / dewyl hy die possessie selber niet genomen heeft ; maer dat die hem van sijn Dooz-ouders is toe-gekomen en na gelaten : men kan (dunkt my) hem dan na die tijd de possessie / met geen goed recht / benemen. Maer wat raekt dat het Reche dat sijn Hoogheyd gehad heeft / om de Heeren gevangen te nemen / na Louvesteyn te voeren / en Amsterdam te belegeren ? Greuninger.

Dat sat ik u terfont seggen : Gy weet wel dat ons Rijk / dat is / onse Republikt / niet langer gestaen heeft als op 't hoogste negen en tseftig jaren / te rekenen van den tijd af dat wy den Koning van Spaignen afgeswozen hebben : want Anno 1681. is den Koning afgeswozen. Nu van die negen en tseftig jaren hebben de Princen van Oraigen in possessie geweest / de Staten / of eenige van dien / by den kop te grijppen / met geweld in de Steden te komen / de Magistraten af te setten / en andere in hare plaetsen te stellen / den tijd van twee en dertig jaren / zijnde by na de helft van den tijd die de Republikt gestaen heeft ; dat is immer notoir en blykelyk dat Prins Maurits dat heeft in Holland gedaen anno 1618.

Hollander.

Maer dat Prins Maurits dat dede / dat was het grootste onrecht en breekte voor onse Prebylegien / die men soude kunnen bedenken ; daer uyt en kond gy niet trekken / dat sijn Hooghepd enig recht had / om 't selve mede te doen : want dat quaat is / mach men niet na doen.

Greuninger.

Of het recht of onrecht is / dat en is onse questie nu niet. Want als pemand sijn buymans licht betimmert / al is 't het grootste onrecht ter werelt / ende den buyman laet het toe / of en seyt daer niet tegen / en prijft het werk noch / ende sijn nakomelingen lyden dat dat licht soo betimmert blijft den tijd van twee en dertig jaren : daer komt dan een erfgenaem van het huys / 't welk het andere betimmert heeft / die bindt het andere huys soo betimmert / en 't sijne daer mede gebeneficteert ; waarom soude hy dat beneficte niet tot sijnen voozdeel mogen gebruiken ? en met wat recht sullen de andere hem dat beneficte benemen ? die het licht hebben

laten betimmeren/en die dat serbituyt (soo men 't gemeenslyk noemt) zyn d'oorzaek dat dat betimmerde huys soo beleedigt is; maer niet die/wiens boorzaten dat huys soo beleedigt/ en 't licht betimmeret hebben. Is dat soo niet/kan daer yemand wat tegen spreken? Hollander.

Da mijn oordeel is dat dat recht: de siffigheyt van die gene/die het huys soo hebben laten betimmeren/en soo lange laten betimmeret blyven/ is oorzaek dat het serbituyt op haer huys blyft staen. Greuninger.

Du dan / Prins Maurits heeft het licht der Heeren Staten van Holland wel dapper betimmeret; ja soo/dat hy niet alleenlyk upt sijn huys in het huys van de Heeren konde sien / maer ook op hare bedden / ende in hare sekreetse plaetsen. Hy heeft het recht / dat de Heeren Staten als Wettelyke en Souberayne Obergheyt toekomt / aen sich getrokken. Hy heeft die gene / die hem in de Regeeringe niet aen en sonden/ daer upt geschopt/en andere/die 't hem beliefde/daer in gestelt; daer dooz hy in soo een aensien quam van de ander die ingestelt waren / dat hy alles wist wat er in de sekreetse kamer omging. Soo dat Maurics (op sijn Rotterdams) over al onder de tafel sat. Hy dede al sijn doen over al van over-gebleben en nieuw-ingehomen Magistraten goed binden:hy wiert ober al van sijn doen bedankt: alles wat hy gedaen heeft / wert geadvouert / geratificeert en booz goed gekeurt: soo dat selber de bueren/wiens licht betimmeret is/seggen/ dat het gebouwt schoon is/ dat het wel staet/en dat men het niet beter soude konnen stellen. Oesen Bouw-heer Prins Maurits komt te sterben / en sijn Broeder Prins Fredrik Hendrik komt in sijn plaets; het serbituyt op het betimmerde licht van 't Huys/ blyft: want niemant (niet tegenstaende de tyden wijser werden) en seyt of doet daer tegen. Den Prince selber set herscherpe Magistraten/die sijn Broeder afgeset hadde / weder in de Broedschap; die wederom in haer oude plaets gekomen zynde / niet eens en denken aen het quaet dat sy geleden hadden: niemant van haer allen denkt eens om de gebroken trappen/daer hy af gevallen is/weder te hermaken/ maer laten alles soo het was/sonder het serbituyt eens gewaer te werden. Hier op komt nu den jongen Baes/sijn Hoogheyt Prins Willem;die wil op het fondament dat sijn Boorzaten gebouwt hebben/timmeren: Hy meent dat 't gene sijn Om gedaen heeft/ en daar booz hy bedankt/ en 't welke booz goed gekent is/ hem niet qualijk sal passen; en gelooft ook dat men/ 't gene wen in een ander pyijt en goetvind/hem niet qualijk sal afnemen: Hy heeft ook 't grootste gelijk ter werelt; want indien de Heeren Staten van Holland niet hadden gewilt dat sulks meer soude geschieden / soo moesten sy / soo haast Prins Maurits gestorben was / expresselyk in de Instructie/daar op Frins Fredrik Hendrik is aan genomen/upt-gedrukt hebben / dat hy sulke dingen niet meer moeste doen/ en dat dat was tegen haar Souverayne Autoriteyt; soo soude sijn Soon dat soo gebonden en lichtelyk sijn leben niet gedacht hebben te doen/wat hy gedaen heeft; derhalven wise kan nu met goed fondament seggen/ dat hy qualijk heeft gedaen / dat hy 't gene sijn Boorzaten in possessie gehad hebben / en hy booz successie van haar ontfangen heeft / booz sijn eygen behouden/ en dat gebuykt heeft doen hy meende dat het hem dienstig was? en waerom

om soude hy niet / volgens 't exempel van alle Princen en Potentaten/
na wat meerder Authoziteyt en gesag staan ? Heeft men toegelaten dat
Prins Maurits de Magistraten mochte af-en aan-setten / dat was vooz
hem vermeerdering van Authoziteyt; waarom soude desen laarsten ge-
wepgers hebben de gantsche Souberaputeyt te deserereen/ dewijle men
die doch al aan sijn Groot-vader heeft gepresenteert ? Hy was van het
selve Bloed/ en had noch daar en boven een Konings Dochter getrou-
wen behoorde in dese/ en de vooz-berhaalde reden/ hem soo leelyk niet
uyt te maken.

Zeeuw.

Seker/u reden hebben al vyz wat schijn : ik heb noyt om die conditie
van die successie gedacht ; my geeft vzeemt dat niet een van al die krij-
ters/ die soo ontfalsvoerdijk/ en niet soo groote bitterheyt/ sijn Hoogheyt
hebben soeken te herbedigen/ dit vooz-gekomen is. Hier mede souden
sp 't gemeene volk al vyz wat geprept hebben : maer ebenwel kan ik
niet sien / dat sp daer mede deur soude mogen hebben ; de Staten van
Holland souden ebenwel ten lesten op-gewaakt/ en haar berisum geseen
hebben/ gelyk men sach dat sp alreede Sijn Hoogheyt in sommige Ste-
den tegen waaren/ in 't vergunnen van Audientie/ als anders.

Greuninger.

Ja/ hoe lange souden sp hem tegen gestaan hebben : hy had alreede
foo een vzees en schrik in haar gebzacht/ dat elk een niet wist hoe hy den
Prince soude believen/ en na sijn aangesicht omsien ; ik verwonder my
als ik noch denk hoe slecht sommige van de afgesette Magistraten
van haar Confraters ontfangen en outhaald wierden ; want het herte
van de goede wel-gefinde van den Staet deser Vereenigde Provincien
was haer gansch en t'eenemael ontfonken/ en die gene die het met sijn
Hoogheyt hielden/ staken de vozen en hoofden op ; de gene die wat min-
der gesag hadden/ hoopten nu op meerder ; en vele sochten nu haer sel-
ben/ door dese gelegentheyt/ groot te maken/ daer tegen d'andere gin-
gen dupken als offe half verwesen waren. De gebangene/wilden sp los-
wesen/sp moesten belooben niet meer in Regeeringe te komen ; soo dat
hyse alreede begon te dragen als een Souberayn. Maer soo haest en
quam de wisse tyding van sijn dood niet / of siet daer de grootste veran-
dering die men mocht sien : daer saagt gy dadelijk de werelt draepen ;
die gene die verschooben en uytgestoten hadden geweest uyt de Regeer-
ge/namen elk haer oude plaats : men stelde haer wederom in haren va-
rigen staat : de Provincie van Holland vergaderde dadelijk / en sond in
al d'andere Provincien Gecommitteerde om nu een baffen boert te bera-
men. Ik bekenne dat sp een groot en goed werk deden/daar vooz sp ook
te pryzen en te danken zijn : maer dat moet ik ook seggen/dat als wy
tot Greuningen de afgesondene sagen / dat wy onder malhanderen sey-
den : Siet watte Basen zijn de Hollanders nu ; elk sal nu den dooden
Zeeuw by d'oozen trekken/en op 't lijf springen/daer sp te vozen hem qua-
lijk dozden aansien noch genaken : nu sullen sp hem de blaas en de gal
bzeken : nu is elk eben stout en kloekmoedig : nu dozben sp joffer uyt de
mont spreken ; die gisteren onder lagen/zijn nu boven : nu sal men sien
wat kloeke mannen in Holland zijn/ elk sal nu couragie en moed genoeg
heb-

(30)

hebben; maar had *zijn Hoogheyd* in 't *leven* geleben / het soude op den
 ouden voet van *zijn Om* gegaan hebben; hy soude alles doen goed ken-
 nen en ratificeeren hebben / en daar soude niemant geweest hebben die
 sich soude verben roeren hebben / om den *Prince* hier ober eens te beris-
 pen: daer hy quam dat alceede verschepte *Provincien* hem behant had-
 den: verschepte *Steden* hielden 't niet hem / hy had veel *Predikanten*
 aan *zijn zijde*: *Somma* / hy soude de *Possessie* behouden / en niemant sou-
 de hem die weder benomen hebben. Du dunkt my genoeg bewesen te
 zijn / 't gene ik aan-genomen had te bewyfen / te weten: Dat *Barnevelt*
 met veel grooter ongelijk gestorven is, dan dese *Heeren* souden gestorven
 hebben, en dat *zijn Hoogheyt Prins Wilhelm*, veel meer recht had om de
Heeren gevangen te nemen, en te doen wat hy gedaen heeft, als *Prins Mau-
 rits* had; en dat daerom (seg ik) om dat *zijn Hoogheyt* de *possessie* had /
 dat een van de *Princen* van *Oratignen* dat gedaen had ober twee en der-
 tig jaren / en haer de *possessie* / van de *macht* om dat te doen / noyt is be-
 nomen / noch daer tegen gesproken is geweest.

Hollander.

Hy sprackt ook van *Amsterdam* / dat hy eenig recht soude hebben
 gehad om dat te belegeren; daer had hy geen *possessie* af / en daer ober
 is hy met recht beschuldigt geweest / geusurpeert te hebben op de *Sou-
 verainiteyt* van dese *Landen*, ook beschuldigt / gedaen te hebben als een
 opzoerigen en rebellen *Dienaar* van *zijn Heeren* en *Meesters* / de *Sta-
 ten* van *Holland*.

Greuninger.

Die een *Stad* innemen mach / die machse ook wel belegeren / en dat
 heeft *Prins Maurits*, in die tijd / verschepte *Steden* gedaen. Want waer
 dat hy van *meentinge* was de *Magistraat* te veranderen / sond hy een
 deel soldaten / soo van *zijn Guarde* / als andere / booz af / om soo de *prees*
 in de *Borgery* (die doch meest ober-al verdeelt was) te brengen: eben-
 wel tot *Hoorn* in *West-Przeeland* / konde hy met *zijn* by-hebbend volk
 niet uprechten / alsoo haer de *Borgery* de geheele nacht in de wapenen
 hield; waerom hy daer noch meer soldaten inbracht: sommige sepden
 wel van twee duysent: dat is altoos seker / dat hy die *Stad* met on-
 trent duysent mannen beset liet / als hy van daer trok; is dat geen *Stad*
 met geweld dwingen? en meent gy / hadden de *Borgers* van *Hoorn* hem
 buyten willen sluyten / dat hy dat soo heen soude laten loopen hebben?
 neen seker / daer had hy te sijden duysche kop toe. Soo dat het al een
 en 't selbe werck is: en of men nu al raest en tierd dat *Sijn Hoogheyt* een
Tyran en *Rebel*, of een *Schelm* is geweest, die men weder behoorde uyt
 het graf te trekken; en veel andere leelijke dingen meer / die men hem
 na geeft. Ik segge / Dat hy meer recht en gelijk heeft gehad om dit te
 doen, dan *Prins Maurits* het gene hy gedaen heeft; en soo men dan *zijn*
Hoogheyt na-geeft dat hy een *Tyran*, soo voorts, geweest is: *Prins Mau-
 rits* heeft het noch veel meer geweest; men mach hem soo vroom en hey-
 lig (soo sommige hebben derven spreken) noemen soo men wil; want *Prins*
Maurits heeft den eersten steen en fundament, tot vernielinge van u *Pre-
 villegien*, geleyd, daer desen *Jongen Vorst* op heeft soeken te bouwen:
Prins Maurits heeft den weg gebaand, daer desen op verdwaelt is. En die
 gene die nu aen 't roer sitten / mogen nu soesien dat sy niet weder in soo

(31)

een Labryinth en doolhof geraken / op dat sukke en diergelijke onheylen
 booz-gehornen en geweert werden.

Vries.

Dat ware wel te wenschen: maer meent gy dat sijn Hooghepd alleen
 dat werk soo beleyd / versonnen / en booz sijn eygen beweging uyt-ge-
 boert heeft? My dunkt dat dat geen werk booz soo een Jong Dozt al-
 leen was.

Hollander.

Soo en was het ook niet de schuldige sijn wel bekend / en dat sy onge-
 straf gebleven sijn / mogen wy ten meestendeel de Staten van Driesland
 dank weten: want hare Geconmitteerde quamen niet soo een last van
 niet besluypen / booz dat die van Holland eerst hadden toe-gestaen hier
 Amnestie, waer by alle dingen vergeben en vergeten soude blijven: Hier
 dzongen sy soo sterk op (en dit al booz Inductie van ulwen Stadhouder)
 dat de Staten van Holland / die niet en sochten als de rust / vrede en ee-
 nighepd der Provincien / de Amnestie toe-stonden; en soo zjnd'er bet-
 schepden ongestraft gebleven / die anders boozname aanleppers ge-
 woest sijn ober dit werk. Maer ik meen dat / indien Driesland soo
 hard daer niet op aen gebzongen had / men soude hier wat anders ge-
 sien hebben.

Vries.

De Hollanders laten haar al te lichtelijc verbaart maken; indien sy
 enkel daar op gebzongen en blijven staan hadden / van geen Amnestie toe
 te staan / de Driesen souden haar noch wel laten gefeggen hebben / ten
 minsten dewyl de Staten van Holland wisten dat eenige van haar On-
 derdanen en Angesetene / schuldig aan soo groot een oypder en gewelt / aen
 de Heeren en de stad Amsterdamm gedaan / waren / soo moesten sy die uyt-
 gesloten hebben / als luyden / daar aan de andere Provincien niet gelegen
 en was; dat en konden de andere Provincien / niet geen goed satsen / die
 van Holland geweygert hebben: maar daar warend'er al te veel aan dat
 toutjen vast; en dat vreesden vele van de Heeren Staten van Holland
 ook / en daarom stonden sy de Amnestie toe / en daar mede was alles
 in rust.

Hollander.

Maar ik vrees dat die selve noch in d'een of d'ander tijd ons niet
 wel sal bekomen / en datse ons noch al quaat sal doen: want soo notoire
 boosheyt ongestraft booz-ly te gaan / sal quaat exempel geven / alsoo nte-
 mant / na desen / sal scheyumen / hem by d'eene Factie of d'andere te ver-
 boegen / en onder dat deksel alle schelmery en verradery aanrechten / op
 hope van een Amnestie: het quade bloed is noch in 't Land / ende en sal
 niet de Amnestie niet beter werden. Een droevig exempel hebben wy in
 den Heer van Sommelsdijk, wiens Vader een van de principaalste be-
 vorderaers van de dood van de aldertrouwen Hollandischen Patriot / (van
 wien wy flus gesproken hebben) was. Desen ouden Heer van Som-
 melsdijk / (anders genoemt Françoys Aarffens) had te horen aan den
 Heer Advocaat Barnevelt geschreven / dat hy soodanig was gehouden
 in de gunste van Barnevelt / Dat hy al sijn geluk hield van de genegentheyt
 van die Heer, ja dat hy niet een droppel bloed in sijn lichaam had, dat hy den
 Advocaat niet schuldig was. Desen / doe hy merkte dat Prins Maurits een
 haat op den Advocaat had / boegde sijn haat (die hy op een gewaant af-
 front op sijn ouden Weldoender / en oorzaak dat hy soo hoog verheven ge-
 woerdan /

(32)

worden was) by die van Prins Maurits, die doe te samen/ met hulp van eenige andere/ om de Advocaat onder de voet te treden/ de geheele Wytheid en Privilegien het onderste boben wierpen: dat is die Schelm ongestraft vergaan: nu komt de Zoon/ noch grooter Schelm als de Vader/ en beweert niet alleen soo Jongen Vorst (die hy in alle manieren anderen raad had behooren te geven) toe een werk daar doot geheel Holland soude geruineert getworden hebben; maar selflaat hy sijn egeen persoon gebruiken/ om de treffelyke stad Amsterdam te belegeren; een schelmstuk so groot alsfer opt kant gepleegt werden/ en dat in geen Republiken soude ongestraft blijven. Dit wert met een Amnestie vergeben en vergeten; en daar mede alle Schelmen in soo een gelegentheit doet gegeven/ om/ soo haast eenige gelegentheit presenteert; 't selve na te doen/ is 't haat nu mislikt doot de dood van sijn Hoogheyt/ dat en sal in seben hondert jaar niet weder gebeuren/ dat soo een Jongen Prins/ in sulke gelegentheit/ sal komen te sterben: en die in 't leven blyvende/ blyben niet alleen die Schelmen ongestraft (geleijt ten tijde van Prins Maurits) maar werden noch genesificeert met groate Charges/ gelijk de Vader van Aarssens, die tot loon van sijn schelmstuk wierd (niet tegenstaande sijn Vader een Brabander was) inde Voedschap gestelt/ en Griffier gemaakt.

Zeeuw.

Als men de Amnestie soo sal aanmerken/ soo is die op 't hoogste schade-lijck en 't is wonder dat de Heeren Staten/ die soo geoffendeert waren/ die soo ampel toe-stonden/ sy hadden wel eenige konnen uitsonderen/ dan dat is nu soo 't moet blijven. Wel Vrienden! my dunkt dat het tyd is dat wy gaan/ 't is by-na donker; mijn tyd is u. al te samen te bedanken van u soet geselschap/ en na mijn Logement te gaan.

Hollander.

Het woord doch laat: dan een ding had ik u noch te vragen/ wegens de pbondering van Huns van Lanfbergen: Ik heb verstaan dat de Predikanten de grootste oorzak daar af ware/ dat my heel bremt dunkt/ na dien die al te samen heel goet Prins waren: ook heb ik door een goet vrient verstaan/ dat den Predikant Teeling een wyl te voren had geseyt/ sprekende met den Bozgermeester Lanfbergen van de Engelsche saken: Mijn Heer wy moeten ons dese Engelsche race, (denoterende de Princesse Royale/ en haar gebort) gelyc maken/ anders sal hier geen rust zijn: Ik verwonder my daer grootenlyc over; weet gy daar ook af?

Zeeuw.

Dat de Predikanten daar geen goed in gedaan hebben/ is seker; maar van 't andere weet ik niet; dan ik meen moogen na Zeeland te verwekken/ en belobe u daar na te bernenen/ hope hier haast weder te sijn/ sal u alles bekent maken.

Vries.

Ik vertrek ook morgen/ van home in 8 a 10 dagen wederom; my soude wel lusten noch een praatje met u l. te houden.

Greeninger.

En ik meen hier noch wel drie weken te blijven; soo gy onder tusschen weder hier komt/ en 't geluk ons by malhander bzeugt/ sal 't my van her-ten lief zijn.

Hollander.

Soo 't de Vrienden goed- binden/ ik ben altoos tot ulwen dienst; bedanke u al te samen van u goede compagne/ en wensche u geluk op de reyse/ en goede nachte.

Eynde van 't eerste Haagsch Winkel-ptraatje.